

# **K** E VZTAHŮM A TVORBĚ VOJENSKÉ DOKTRÍNY

Teoretické otázky pojetí, výkladu a stavu rozpracovanosti naší vojenské doktríny se v poslední době dostaly do pohybu. Určitou zásluhu na tom má bezesporu diskuse, která před časem proběhla na stránkách našich odborných časopisů. Vzbudila nejen zájem, ale současně pomohla i odhalit některé nejasnosti a nedostatečnou rozpracovanost některých teoretických otázek.

Domnívám se ale, že hlavní hybnou silou tohoto pohybu a zájmu o doktrínu je samotná praxe přípravy a výstavby obranného systému státu. Usilovná snaha o zkvalitnění a zvědecktění praxe řízení, zejména nové požadavky na kvalitu analytické práce při řešení složitých úkolů příprav země k obraně, naráží často na nedostatečnou teoretickou rozpracovanost základních otázek a základních linií pro společenskou praxi v této oblasti.

Je třeba souhlasit s konstatováním, že „... v naší armádě není doposud vojenská doktrína státu plně pochopena jako souhrnná koncepce zajištění obrany a bezpečnosti, jako koncepce, která zásadním způsobem ovlivňuje všechny oblasti a úseky společenské činnosti, zainteresované na obraně“.<sup>1)</sup> Navíc se domnívám, že je tomu tak nejen „v naší armádě“, ale i mimo ní.

Praxe čím dále, tím více potvrzuje nezbytnost jasných základních linií a složitost jejich tvorby. Ukazuje se, že tvorba státní vojenské doktríny vyžaduje soustavnou a cílevědomě řízenou teoretickou práci, v níž se musí podílet různé vědní obory. Jejich výsledky musí být do doktríny promítány velmi důkladnou a vědeckými metodami řešenou syntézou, orientovanou vojenskou politikou státu.

V současné době se otázky státní vojenské doktríny objevily v daleko výraznějších konturách. Jestliže naše společnost pod vlivem a v intencích prosin-

<sup>1)</sup> Podplukovník PhDr. L. Kopecký: „Poznámky k diskusím o vojenské doktríně státu v ČSLA“, HPS, 1967, str. 15.

cového a lednového zasedání ÚV KSČ zahájila éru usilovného hledání nových cest k efektivnímu řešení politických, ekonomických, kulturních i jiných problémů našeho státního i stranického života, nemohou zůstat stranou problémy vojenské politiky státu a otázky příprav a vedení případné obrany vlasti, jejichž praktickým projevem je státní vojenská doktrína.

Předmětem této úvahy jsou především některé otázky tvorby vojenské doktríny, úlohy a místa MNO v tomto procesu a některé teoretické otázky pojetí a vazeb státní vojenské doktríny.

Ministerstvo národní obrany je podle ústavního zákona ústředním státním orgánem k zabezpečení obrany státu a k řízení a velení ČSLA. Z toho jednoznačně vyplývá povinnost MNO zabezpečit teoretické podklady k řešení vojenských otázek obranyschopnosti státu, otázek války a vojenské vědy, stejně jako teoretické rozpracování vojenských otázek obrany a ochrany teritoria ČSSR, branné a vojenskovlastenecké výchovy obyvatelstva atd.

Řešení všech těchto společensky velmi závažných otázek je tedy neoddělitelnou a jednou z hlavních součástí té koncepční práce, na niž je v současné době právem kladen takový důraz. Je zřejmé, že jakékoliv nejasnosti, zpoždění nebo zaostávání v teoretické připravenosti a v praktické rozpracovanosti těchto otázek se musí zákonitě a velmi nežádoucím způsobem projevit na kvalitě a stupni rozpracovanosti státní vojenské doktríny, chápáné jako celostátně závazné normy k přípravě obrany vlasti ve všech oborech státní činnosti.

Vojenská doktrína státu, i když je celospolečenskou závaznou normou, má a vždy bude mít do značné míry hypotetický charakter, jehož kvalita závisí na stupni našeho poznání a na naší schopnosti na tomto základě správně předvídat tendence dalšího vývoje. Doktrínální normy nejsou nikdy jednou provždy dané a neměnné, ale podléhají nepřetržitému vývoji, i když na druhé straně nelze doktrínu měnit „ze dne na den“. Přijaté normy musí být vždy po určitou dobu stabilizovány — a právě délka této stabilizace závisí mimo jiné i na kvalitě a hloubce našeho předvídaní. **Proto proces tvorby vojenské doktríny vyžaduje neustálou péči a soustavnou teoretickou práci ve všech oborech státní činnosti.**

Vojenská doktrína také nemůže být jen přísně střeženým státním tajemstvím, které zná jen omezený okruh osob. V celém souhrnu doktrínálních norem a zásad bude jistě řada takových, které tvoří předmět nejpřísnějšího státního tajemství. Ale na druhé straně část doktrínálních norem, diferencovaných pro proces realizace podle oborů a realizačních stupňů, musí být vykonavatelům známá a jasná. Realizační proces vojenské doktríny neprobíhá jenom za války — **v současných podmínkách charakteru možné války se efektivnost její realizace zabezpečuje především v míru a zdaleka ne jen v ozbrojených silách.**

Ve vědomí některých lidí ještě přetrvává pojetí vojenské doktríny jako normy, platné především pro ozbrojené síly. Namnoze přetrvávají ještě představy, vyvozené z charakteru minulých válek a nejsou ještě vždy dostatečně brány v úvahu ty kvalitativní změny, k nimž došlo. Stačí, uvědomíme-li si doktrínální důsledky teze, že v soudobém ozbrojeném zápase se stírají rozdíly mezi frontou a zápolím a důsledky této teze při tvorbě doktrínálních zásad ve všech oborech činnosti státu.

Chápeme-li státní vojenskou doktrínu jako **atribut státní suverenity a státní moci, jako praktický výraz vojenské politiky státu a jeho vztahů k válce a míru,** pak je zřejmé, že to zdaleka není jen výraz způsobů činnosti jeho ozbrojených

sil ve válce, ale že je to souhrn státem přijatých názorů, zásad a norem pro funkci všech oborů státní činnosti za války.

V nedávné minulosti existovaly různé rozpaky a nejasnosti kolem **vztahů naší vojenské doktríny k sovětské vojenské doktríně a k doktríně koaliční**. Dnes snad jsou tyto rozpaky již v zásadě překonány a většinou je správně chápáno, že vedle hlavních doktrínálních zásad, převzatých ze sovětské vojenské doktríny, jako státní doktríny hlavní a vedoucí síly koalice Varšavské smlouvy, musí naše státní vojenská doktrína respektovat při jejích dalším rozpracování vlivy specifických politických, morálních a hospodářských zdrojů, kterými ČSSR disponuje, zvláštnosti její zeměpisné polohy, geografických podmínek, národních tradic a zvláštností lidu. Proto už v knize maršála SSSR Sokolovského a kolektivu „Vojenská strategie“ (str. 53) najdeme tezi, že „... jednotná vojenská doktrína pro všechny státy existovat nemůže...“

Proto sovětská vojenská doktrína je nejen pro nás, ale pro všechny členy naší koalice základním východiskem při tvorbě jednotlivých státních vojenských doktrín i tzv. „koaliční vojenské doktríny“, o níž musíme konstatovat, že není dosud dostatečně rozpracována.

Je ovšem zcela logické, že kdyby koalice Varšavské smlouvy byla nucena své společenské cíle obhajovat válkou, činila by tak na bázi společných (koaličních) názorů a zásad a společným úsilím tak, jako realizuje své politické cíle v míru.

Tyto společné názory na základní otázky obrany v rámci koalice tvoří podstatu „koaliční vojenské doktríny“. Její formulace a koaliční úroveň nemohou ovšem jednotlivým členům koalice „stačit“, protože nemohou vyčerpat vlivy a požadavky všech těch ekonomických, morálních, geografických a dalších specifíků jednotlivých států. Proto koaliční vojenská doktrína je základním a určujícím východiskem při tvorbě jednotlivých státních vojenských doktrín, je základní linií, která musí ovšem být dále rozpracována a konkretizována do podmínek každého člena koalice — ve vztahu k jeho úkolu v případě obrany a ve vztahu ke všem konkrétním podmínkám a možnostem státu.

Se vztahy naší státní vojenské doktríny k doktríně koaliční souvisí i její vztah k sovětské vojenské doktríně. Některé rozdíly v názorech na tento vztah, které se v minulosti objevovaly, musíme přičíst historickému vývoji našich názorů na doktrínu vůbec a úrovni poznání v dané etapě. Ve skutečnosti není tato otázka ve své podstatě nijak složitá.

Sovětská vojenská doktrína je přirozeně především státní doktrínou SSSR. SSSR ovšem představuje v naší koalici po všech stránkách — tedy politicky, vojensky, vědecky, ekonomicky atd. — největší rozhodující a tedy zákonitě vedoucí sílu. Stačí si uvědomit, že jedině SSSR má v naší koalici rozhodující prostředky války — jaderné zbraně strategického určení. Připočteme-li k tomu rozhodující vliv SSSR na všechny vztahy socialistického a kapitalistického světa v míru, pak je zcela samozřejmé, že státní vojenská doktrína SSSR je základním východiskem nejen při tvorbě koaliční vojenské doktríny Varšavské smlouvy, ale i východiskem při tvorbě jednotlivých státních vojenských doktrín členů koalice.

Tato logická závislost naší vojenské doktríny na sovětské doktríně by ovšem neměla být vůbec žádným otazníkem nad existencí a nezbytností naší vojenské doktríny a nad nutností tvůrčí teoretické práce na jejím rozvoji, zejména v otázkách pro nás specifických, které za nás nikdo řešit nebude. Musíme přitom ovšem respektovat rozdíl mezi globusem, na kterém obrazně řečeno

řeší problémy války sovětská vojenská doktrína, a mezi mapou 1 : 500 000, na které je musíme do našich konkrétních podmínek a možností konkretizovat v doktríně my. Často se dopouštíme toho, že převzaté doktrinální závěry ponecháváme na jejich strategické úrovni, dále je už nerozpracováváme a nekonkretizujeme pro naše potřeby. Nelze se pak divit tomu, že tyto zásady v praxi nepostačují a v neaplikované podobě na nižších stupních velení vyznívají příliš obecně a heslovitě. Takových příkladů netvůřícího přístupu bychom našli dostatek.

Úkol naší vojenské doktríny je naprosto konkrétní a limitován danými podmínkami. Při eventuálním napadení koalice jde přirozeně o to, aby její obrana byla úspěšná a abychom k tomu podle všech svých sil co nejvíce přispěli. Současně nám jde také o to, aby ty nezbytné oběti, které by si taková obrana od nás vyžádala a které by nebyly malé, byly také podle možností co nejmenší. To je vedle našeho internacionálního zájmu i náš přirozený zájem státní a národní, který přece nemusíme zapírat.

Jak tyto zájmy účelně sladit, jak je prakticky realizovat — to musíme vyřešit především my sami v těch konkrétních podmínkách, které pro nás vytvářejí naše spojenecké svazky a naše příslušnost ke koalici.

A to je úkolem naší státní vojenské doktríny.

V naší mírové praxi se často setkáváme s názory, že všechny problémy války by za nás vyřešily sovětské strategické rakety. Od toho už není tak daleko k sebeuspokojování, k tendencím pacifismu, nebo aspoň k laxnímu vztahu k obraně státu. A to je také jeden a ne právě snadný úkol všech příslušníků ozbrojených sil při formování a objasňování názorů naší vojenské doktríny.

Dalším problémem vztahů a tvorby vojenské doktríny, na který dosud není jednotná názorů, je **vztah vojenské doktríny k vojenské vědě**.

Jednou z příčin různosti názorů je celková nejasnost klasifikace vojenské vědy, která při tvorbě doktríny hraje významnou a namnoze určující roli. V minulosti jsme rozvoj vojenské vědy trochu zanedbali, takže v ní nemáme vybudovány dostatečné a dnes tak potřebné kapacity a vojenská věda zaostává za současnými potřebami praxe. Tento nežádoucí stav je nutné změnit — ovšem příprava vědeckých kádřů trvá 4—5 let a manipulace se současnou vojenskovešední kapacitou mohou sice její využití zefektivnit, ale nemohou ji rozšířit. Zatím je ve vojenské vědě stav takový, že nejsme jednotni ani v chápání takových základních pojmů, jako jsou „válka“ a „ozbrojený zápas“ nebo v názorech na to, zda vojenská věda se zabývá válkou vcelku nebo jen ozbrojeným zápasem.

Vycházím v této úvaze z názoru, že ozbrojený zápas je jen součástí války. Je sice tím prostředkem politiky, jehož použitím válka teprve vzniká, ale obsah války nevyčerpává. Vojenskou vědu považuji za teorii ozbrojeného zápasu a marxisticko-leninské učení o válce a armádě za teorii války.

Všechny nejasnosti a teoretické nedopracovanosti základních otázek vojenské vědy nezůstávají přirozeně bez vlivu na pojetí a tvorbu vojenské doktríny. Jsme v situaci, kdy vojenská věda někdy nedokáže uspokojivě zodpovědět naléhavé otázky jiným vědním oborům (např. společenským vědám), protože je nemá dostatečně rozpracovány. Navíc „jsme na prahu vědeckotechnické revoluce“, jejíž vlivy a požadavky se začínají ve společnosti všestranně zkoumat. Před vojenskou vědou stojí obtížný úkol stát se při tomto zkoumání vlivů vědeckotechnické revoluce ostatním vědám rovnocenným partnerem, protože pro-

ces předvídání dalšího společenského vývoje nemůže abstrahovat od otázek války a míru, jestliže reálné vojenské prostředky představují sílu, schopnou i zničit lidskou civilizaci.

Bylo by sice extrémem tvrdit, že vojenskou doktrínu tvoří jen vojenská věda, ale na druhé straně nelze nevidět namnoze určující význam jejích závěrů při tvorbě vojenské doktríny. Vojenská věda nemůže přirozeně zkoumat zákonitosti všech oborů státní činnosti za války — ty musí zkoumat příslušné vědní obory. Ale vojenská věda musí svými závěry o charakteru a požadavcích ozbrojeného zápasu, jako hlavního a rozhodujícího prostředku války, vytvořit účelové východisko pro tvorbu návrhů doktrinálních norem. Má tedy vojenská věda lví podíl na tvorbě státní vojenské doktríny nejen ve vojenské oblasti obranného systému státu, ale i ve všech ostatních oblastech státní činnosti.

Z toho pro ni vyplývají zcela nové úkoly a zcela nové požadavky na kvalitu a obsah jejích vztahů k ostatním vědním oborům, zúčastněným na tvorbě doktríny. To však především vyžaduje mít naprosto jasno ve vzájemných vztazích vědy a doktríny.

V některých materiálech je vojenské doktríně připisována výzkumná funkce a obsahová hranice mezi doktrínou a vědou je hledána ve větší orientaci doktríny do budoucnosti a vojenské vědy do minulosti.

To nepokládám za správné.

Vojenská doktrína, i když musí být vědecká, není žádnou vědou, nemá vlastní předmět ani metody zkoumání. Mezi vědou a doktrínou neexistuje žádná obsahová dělba práce a nemá smyslu hledat mezi nimi vztahy nadřazenosti a podřazenosti. Jejich vztah má charakter vztahů teorie a praxe, protože doktrína i při svém hypotetickém charakteru je souhrnem zásad a norem, přijatých k praktické realizaci. Mezi vojenskou doktrínou a vojenskou vědou existují přirozené vztahy vzájemné návaznosti a závislosti — ale podřizovat vojenskou vědu doktríně by mohlo být krajně nebezpečné. Doktrína by tím zbavovala vědu potřebného prostoru a „podřezávala by si pod sebou větev“, na které sedí. Vědeckost vojenské doktríny závisí především na vědeckosti těch závěrů, které jednotlivé vědní obory dávají doktríně k dispozici, a na vědeckosti metod, kterými doktrína tyto závěry syntetizuje. Funkci vojenské doktríny nelze s funkcí vědy ztotožňovat.

Každá z oblastí obranného systému státu realizuje jeho vojenskou politiku tím, že prostřednictvím svého či svých vědních oborů zkoumá vlivy a požadavky charakteru a podmínek války na svou funkci v přípravě k válce i za války. Společnou základnou všech oblastí jsou cíle vojenské politiky státu a hypotéza vojenské vědy o charakteru, vlivech a požadavcích ozbrojeného zápasu na funkci státu. Na této základně pak každá oblast státní činnosti vypracovává své návrhy a požadavky, které by v zájmu obrany země měly být v jejím oboru realizovány a navrhuje optimální způsoby jejich realizace, v závislosti na omezujících, lidských, morálních, ekonomických, technických a jiných možnostech státu.

Teorie ovšem není jediným zdrojem podnětů pro tuto práci. Stejně důležitým zdrojem je i společenská praxe, která složitými zpětnými vazbami uplatňuje své zkušenosti a požadavky.

Vlastní tvorba vojenské doktríny je pak velmi složitým odpovědným syntetizujícím procesem, jehož důležitými kritérii jsou omezující podmínky reálných možností státu a optimálnost řešení v konkrétní situaci. Téměř zpravidla dochází k tomu, že v doktríně prostě nelze akceptovat všechny návrhy a poža-

davky teorie a praxe, i když jsou třeba správně zdůvodněny, protože tomu brání reálné možnosti.

**Proto žádný teoretický závěr, pokud nebyl orgánem odpovědným za tvorbu doktríny přijat k realizaci, nemůže být považován za doktrinální.** To má svůj praktický význam. V běžné praxi se můžeme setkat s případy, kdy za závazné doktrinální normy jsou považovány nebo vydávány teoretické závěry, které nebyly jako doktrinální přijaty. Z toho pak vznikají nejasnosti o tom, co je a co není doktrinální normou. Na druhé straně praxe potvrzuje, že doktrinální normu nestačí jenom formulovat a přijmout, ale že je třeba její realizaci všestranně zabezpečit a důsledně ji uvést v život.

V naší republice je vedoucí silou společenského vývoje KSČ, jejíž vojenská politika je základní linií vojenské politiky státu. Vojenskou politiku státu realizují orgány státní moci v celé jejich vertikální organizační struktuře.

Jedním z praktických projevů vojenské politiky státu jsou zásady obranného systému, jehož cílem je uzpůsobit veškeré činnosti spojené s přípravou a obranou státu do jednotné soustavy, která by koordinovaně zabezpečila dvě základní funkce obranného systému — funkci polních vojsk a funkci teritoria státu za války. Poslání obranného systému tedy orientuje i tvorbu státní vojenské doktríny do dvou základních oblastí doktrinálních zájmů, které mají poněkud rozdílné podmínky pro metodiku tvorby doktrinálních norem.

Tvorba doktrinálních zásad funkce polních vojsk a jejich mírové přípravy je v podstatě tvorbou zásad ozbrojeného zápasu, jehož zákonitosti jsou předmětem zkoumání vojenské vědy. Proto musí vojenskovědní oblast sehrát vedoucí a určující roli. Vojenská věda je vedoucí teorií, přes níž se promítají do doktrinálních zásad závěry a poznatky všech ostatních zainteresovaných vědních oborů — přirozeně se všemi z toho plynoucími vzájemnými součinnostními vazbami. Z koaličního charakteru války vyplývá pak daleko vyšší stupeň závislosti našich doktrinálních norem na normách a zásadách koaliční doktríny, vzhledem k jednotnému systému velení spojených ozbrojených sil koalice. Jinými slovy řečeno, tvorba doktrinálních zásad naší vojenské doktríny je v podstatě konkrétní aplikací hlavních zásad koaliční doktríny na podmínky a možnosti státu, především jeho ozbrojených sil.

Druhou hlavní oblastí zájmu státní vojenské doktríny jsou zásady a normy funkce teritoria státu, kterými se musí řídit všechny oblasti státní činnosti při přípravě a vedení války. Jde tedy o zabezpečování všech potřeb bojujících vojsk a o zabezpečování všech ostatních nezbytných funkcí válčícího státu.

V této oblasti má už proces tvorby doktrinálních zásad a norem, z hlediska metodiky, poněkud odlišné podmínky. Tady už nejde o doktrinální normativy jen ozbrojeného zápasu vedeného ozbrojenými silami, ale o zásady a normy všech činností státu, které jsou velmi různorodé a které se musí řídit zákonitostí té které oblasti obranného systému. Každá z těchto oblastí představuje obsahově vymezený a do značné míry ucelený systém činností, jejichž zákonitosti zkoumají příslušné vědní obory za všech podmínek jejich stavu, tedy i za války. Tak např. zákonitosti ekonomiky za války zkoumá válečná ekonomika, zákonitosti společenského vývoje zkoumají společenské vědy atd. Vojenská věda není tedy ani jedinou, ani vedoucí teorií při tvorbě doktrinálních zásad — i když musí sehrát významnou roli při tvorbě základních představ o podmínkách, v nichž za války budou jednotlivé činnosti státu probíhat.

Obranný systém státu se tedy člení na jednotlivé odborné podsystemy.



V čele každého z nich stojí určený státní orgán, který zodpovídá za jeho právu k válce i za jeho funkci za války.

Všechny podsystemy obranného systému státu musí při přípravách k válce vycházet z jednotného pojetí a chápání těch podmínek, které vytvářejí předpokládaný charakter, průběh a důsledky válečného stavu. Vypracovat toto základní, hypotetické stanovisko je úkolem vojenské vědy a vojenského orgánu obranného systému. Teoretické východisko samo o sobě ale není ještě doktrínou. Každá z oblastí obranného systému si musí jeho důsledky a požadavky konkretizovat do svých úkolů a podmínek. Musí se brát v úvahu, ale současně se musí řídit poznatými zákonitostmi své oblasti. Vedoucí teorií při tvorbě doktrinálních zásad a norem v této oblasti státní činnosti musí být tedy její příslušný vědní obor.

Činnost jednotlivých podsystemů obranného systému při tvorbě vojenské doktríny dokončuje nejvyšší státní orgán, který zodpovídá za obranu státu vcelku. Ten vzájemně koordinuje a uvádí do souladu návrhy a požadavky jednotlivých oblastí s cíli vojenské politiky a reálnými možnostmi státu a rozhoduje o tom, které z nich budou přijaty jako závazné doktrinální zásady a normy.

Uvažujeme-li o závěrech vojenské vědy o různých možnostech vzniku, zahájení, rozsahu i charakteru ozbrojeného zápasu, je zřejmé, že i **státní vojenská doktrína musí na tyto možnosti reagovat a že musí být vypracována na všechny reálné varianty.**

Proto proces tvorby vojenské doktríny je procesem velmi složitým a společensky odpovědným. Stejně tak závažný je ovšem i proces její praktické realizace, protože v jejím průběhu může snadno dojít i k závažným deformacím v pojetí jinak správně a objektivně stanovené zásady. Mluvíme-li o státní vojenské doktríně, máme zpravidla na mysli soubor přijatých zásad a norem na nejvyšší úrovni. Proces praktické realizace těchto základních doktrinálních zásad ovšem vyžaduje především jejich správné pochopení, jednotnost výkladu a jejich další rozpracování a konkretizování na jednotlivé realizační stupně. Nakonec doktrinální zásady se projevují v každém předpise, rozkaze, směrnici atd.

Zkušenosti potvrzují, že největším nebezpečím efektivní realizace doktrinálních zásad je jejich dogmatické přenášení beze změn a potřebných konkretizací na všechny realizační stupně. Stačí připomenout např. období, kdy i v praporu byl rozlišován „útok v počátečním období“ od „normálního“ útoku. Ani dnes však nejsme před takovou možností chránění. Jako příklad uvádím jednotnou interpretaci správné teze, že „hlavním prostředkem ničení jsou jaderné zbraně“, kterou používáme ve všech případech a na všech stupních, i když to vždy neplatí.

Poslední závažnou otázkou, o které se zmíním, je **současný stav naší vojenské doktríny.**

Odpověď na tuto otázku není tak jednoduchá a jednoznačná. Bylo by jistě nesprávné a nezdůvodněné tvrdit, že naše vojenská doktrína dosud není vypracována. Více než 20 let výstavby a přípravy státu a jeho ozbrojených sil k obraně, jakož i dosažené výsledky, jsou nesporným svědectvím toho, že čs. vojenská doktrína existovala a existuje — bez ohledu na to, zda jsme jí tak říkali.

Záleží ovšem na představách, v jaké formě existuje. Naše vojenská doktrína neexistuje ve formě nějakého jednotného a uceleného dokumentu, který by bylo možné vzít jako knihu a přečíst. Takový dokument, který by komplexně shrnoval doktrinální názory, zásady a normy — neexistuje. Požadavek vypra-

covat takový dokument by nebyl reálný ani účelný. Vojenská doktrína státu existuje v celé řadě různých dokumentů, plánů, právních norem atd., a bude tak i existovat a rozvíjet se.

Je ovšem jiné, zda tento soubor doktrinálních názorů a zásad není zbytečně příliš roztříštěný, zda ve všech oborech státní činnosti vychází ze stejných předpokladů, zda ve všech oborech je na stejné a potřebné úrovni, zda vyčerpává celou problematiku podmínek války v souladu s poznatky a zda umožňuje ucelený přehled a harmonický rozvoj.

Ať je tomu ve skutečnosti tak či onak, domnívám se, že byly vytvořeny nebo se vytvářejí nové podmínky pro tvorbu a další rozvoj vojenské doktríny.

Považujeme-li za nemožné nebo za neúčelné shrnout doktrinální názory a normy do nějakého uceleného dokumentu, zcela jiné jsou možnosti pro jednotlivé oblasti obranného systému. Vypracování či shrnutí hlavních doktrinálních zásad a norem v jednotlivých oblastech obranného systému by bylo nejen možné a účelné, ale jeví se i jako nezbytné — má-li být obranný systém dále cílevědomě budován a rozvíjen. Je přirozené, že nejde o všechny realizační doktrinální detaily a podrobnosti, ale jen o souhrn hlavních, nosných a určujících doktrinálních názorů a zásad.

Takový poces by umožnil realizovat celou řadu věcí prospěšných činností. Především by to umožnilo revidovat dnešní doktrinální normy a popřípadě je uvést do souladu s nejnovějšími poznatky vojenské vědy i ostatních věd. Umožnilo by to odstranit případné nesrovnalosti v úrovni výchozích teoretických podkladů v jednotlivých oblastech obranného systému a nakonec by to pomohlo k odhalení nedostatků v rozpracovanosti jednotlivých doktrinálních zásad konkrétního procesu realizace na jednotlivých stupních i jejích základních činnostech.

Takový postup by od vrcholných orgánů a vojenskovědní základny ČSLA vyžadoval vypracování dvou základních teoretických východisek.

Především by šlo o to, vypracovat pro všechny oblasti obranného systému společné a základní pojetí, které by uceleně a vyčerpávajícím způsobem charakterizovalo — na základě našich konkrétních podmínek a možností — vlivy a požadavky charakteru ozbrojeného zápasu na funkci státu za války.

Lze namítnout, že existuje již mnoho různých studií a rozborů, které se zabývají těmito problémy. Těch by bylo jistě nutné využít. Domnívám se však, že sotva existuje takový ucelený materiál, sledující tento konkrétní cíl.

Druhým úkolem by pak bylo uceleně vypracovat nebo shrnout doktrinální zásady a normy přípravy a vedení ozbrojeného zápasu vcelku a rozpracovat je na jednotlivé činnosti ozbrojených sil v míru, v poli i na teritoriu — ve vztahu k možným a v našich podmínkách reálným variantám jeho vzniku, zahájení a průběhu.

Schéma a obsah těchto prací jsou ovšem značně zjednodušeny s cílem, aby lépe vyniklo to, co mám na mysli. Ve skutečnosti jsou mezi oběma pracemi těsné obsahové vazby a závislosti a cíle.

Nepokládám však tyto práce za něco „zcela nového“. Nezačínali bychom „na zelené louce“, od základu. V podstatě by šlo jen o to, cílevědomě navázat na dosavadní práci a na základě nových pohledů na obranný systém státu a na otázky vojenské doktríny ji dále rozvinout tak, aby odpovídala dnešním požadavkům.